

SCHRIFTELIJKE VRAAG

nr. 1577

van **STIJN DE ROO**

datum: 1 september 2021

aan **LYDIA PEETERS**

VLAAMS MINISTER VAN MOBILITEIT EN OPENBARE WERKEN

Schipdonkkanaal en Leopoldkanaal - Dringende herstellingswerken

Om Gent en de Leiestreek van overstromingen te vrijwaren, werd in 1863 het verbindingsstuk van het Afleidingskanaal van de Leie tussen Schipdonk in Zomergem en Heist in gebruik genomen. Reeds meer dan 150 jaar heeft het zijn waterafvoerfunctie met glans vervuld. Het betreft de ideale uitlaatklep inzake waterbeheersing van het Leie- en Scheldebekken.

De grote hoeveelheden regen en de intensiteit van de regenbuien tijdens de overstromingsramp in juli 2021, drukken ons met de neus op de feiten dat een gegarandeerde afwatering van onder andere Gent, Deinze, Lievegem, Maldegem, Eeklo en Damme noodzakelijk is om rampen te voorkomen.

Ik verwijs naar mijn schriftelijke vraag nr. 1347 van 17 juni 2021 inzake onderhoudswerken van het Schipdonkkanaal. Uit het antwoord van de minister, alsook uit het verslag van de negende Dijkentrefdag op 22 oktober 2019 in Dilsen-Stokkem kan worden afgeleid dat er niet meer gerekend kan worden op een gegarandeerde afvoerfunctie van het Tweelingenkanaal (Schipdonkkanaal en Leopoldkanaal). Dat blijkt onder andere uit volgende verontrustende mededelingen.

- Op het terrein worden langs de 20 km lange middendijk tal van mogelijke faalmechanismen vastgesteld: lokale afschuivingen, erosie aan de teen, inklinkingen, uitspoelingen, omgevallen bomen, dierlijke uitgravingen, enz.
- Op 30 december 2018 was er een doorbraak in de middendijk.
- De kans op dijkdoorbraken op andere locaties wordt door de Vlaamse Waterweg als reëel ingeschat.
- Het instellen van mitigerende beheersmaatregelen: een beperking van het waterpeil en het peilverschil, het voorkomen van hoge stroomsnelheden, een verhoogde inspectie, ongediertebestrijding, ...
- De Vlaamse Waterweg vermijdt, gebaseerd op de uitgevoerde studies, piekbelasting bij intensieve afvoerfunctie en zal het Afleidingskanaal van de Leie enkel inzetten bij verhoogde maatschappelijke noodzaak en als alle andere afvoeropties zijn ingezet.

Aanvullend rijst de vraag of de langdurige renovatiewerken van de uitwateringskokers (zonder onderbreking vanaf 2008 tot 2032), waarbij het normaal waterpeil van het Schipdonkkanaal van 3,33m TAW naar 1,7m verlaagd werd/wordt, ook geen negatieve invloed op de stabiliteit van de middendijk hebben. Een versnelde herstelling lijkt dan ook aangewezen.

Met de was tijdens de jaarovergang 2002-2003 werden volgende afvoerdebieten en waterpeilverschillen bij Waterinfo geregistreerd.

- Waterafvoerdebieten van meer dan 70 m³/sec gedurende maar liefst 6 dagen.
- Waterafvoer van 40 miljoen m³ in zes dagen naar Heist met pieken van 90m³/sec.
- Dagelijkse waterpeilschommelingen van meer dan 3 meter in Heist.
- Zeer hoge stroomsnelheden bij het openen van de hefdeuren in Heist.

Dit bovenstaand voorbeeld toont aan dat het huidige Tweelingenkanaal met de gebrekkige middendijk zijn rol als waterafvoerfunctie tijdens wassen is kwijtgespeeld.

1. Welke invloed hebben de renovatiewerken van de uitwateringskokers en de verlaging van het waterpeil van het Schipdonkkanaal (van 3,33m naar 1,75m TAW) op de stabiliteit van de middendijk?
2. Ter voorkoming van overstromingen in het Gentse en de Brugse Polders is het herstel van de 20 km lange middendijk van het Tweelingenkanaal noodzakelijk.
 - a) Wat is het verhoogd risico op toekomstige bresvorming in de zone van de middendijk?
 - b) Beschikt de minister reeds over een stappenplan voor het uitvoeren van de hoogdringende herstellingen? Zo ja, kan zij dit toevoegen als bijlage en/of de inhoud verduidelijken?
 - c) Welke herstelwerkzaamheden zullen worden uitgevoerd? Wat is de timing? (graag een overzicht per herstelactie)
 - d) Wat zijn de geraamde kosten voor de herstelwerkzaamheden? (graag een overzicht per herstelactie)
3. Uit het antwoord op schriftelijke vraag nr. 1347 van 17 juni 2021 blijkt dat het pand Balgerhoeke-Zeebrugge geschikt is voor het bufferen van belangrijke hoeveelheden zoet water. Zij zouden ter beschikking kunnen worden gesteld aan watervoorzieningsbedrijven en voor het bevoeien van polderwaterlopen.
 - a) Kunnen de werken die oplossingen bieden voor tijdens periodes van overvloedige neerslag als tijdens periodes van droogte (herstelling van middendijk en versnelde renovatie van uitwateringskokers), opgenomen worden in de prioriteitenlijst van de Blue Deal?
 - b) Zo ja, welke stappen worden hierrond verder ondernomen?
 - c) Zo ja, wat is de aangepaste voorziene einddatum voor de renovatie van de uitwateringskokers in Heist? Zo niet, waarom niet?
 - d) Zo niet, ziet de minister mogelijkheden in een verhoging van het jaarbudget voor de renovatie van de uitwateringskokers in Heist, om de einddatum te vervroegen?
4. Welke andere initiatieven zal de minister nemen om Gent en de Leiestreek van overstromingen te vrijwaren?

ANTWOORD

op vraag nr. 1577 van 1 september 2021

van **STIJN DE ROO**

1. In het kader van het beperken van het risico op een nieuwe bresvorming van de middendijk, werd als tijdelijke maatregel eveneens voorgesteld om het waterpeil in het Schipdonkkanaal te verlagen. Door XPerta, het stabiliteitsbureau van het Departement Mobiliteit en openbare Werken, werd de impact van deze verlaging van het waterpeil op de stabiliteit van de middendijk becijferd.

De stabiliteit werd zowel bekeken langs de zijde Schipdonkkanaal als de zijde Leopoldkanaal.

Langs de zijde Schipdonkkanaal is er geen significant effect van de verlaging, langs de zijde Leopoldkanaal is er een gunstig effect op de stabiliteit van het talud van de middendijk.

De verlaging van het waterpeil in het Schipdonkkanaal omwille van de renovatiewerken van de uitwateringskokers heeft momenteel een positieve impact op de stabiliteit van de taluds van de middendijk (met name aan de zijde van het Leopoldkanaal).

2. Het verhoogd risico op toekomstige bresvorming in de middendijk is moeilijk te becijferen. De informatie uit verschillende studies en proeven uit de periode 2019-2021 wordt gebruikt om beheersmaatregelen (verhoogde monitoring, aangepaste waterhuishouding met lager waterpeil en kleiner peilverschil tussen beide kanalen) te nemen om de toename van risico's zo beperkt mogelijk te houden. Duidelijk is wel dat dringend werk moet gemaakt worden van een structureel herstel over grote afstand van de middendijk. Het ontwerp daarvan en een antwoord op de andere deelvragen worden onderzocht door een extern studiebureau dat werd aangesteld in augustus 2021. De studieopdracht moet ons de concrete wijze, fasering en budgettering van de vereiste definitieve herstel- en beheersmaatregelen kunnen opleveren.
3. De waterbeheersing van de Vlaamse waterlopen staat hoog op de agenda. Voor uw specifieke vraag met betrekking tot de renovatie van de uitwateringskokers te Heist wordt er door De Vlaamse Waterweg nv op het meerjarenprogramma momenteel 1 miljoen euro/jaar voorzien, zoals ook toegelicht in mijn antwoord op VOU nr. 250 van 19 oktober 2019 omtrent de toekomst van het Schipdonkkanaal en het kanaal Gent-Brugge.

Op heden zijn in de drie kokers samen de betonherstellingen voor 5% en de anticorrosiewerken voor 85% uitgevoerd. Rekening houdende met de huidige jaarlijks voorziene budgetten voor de renovatiewerken en de nog uit te voeren werken is de verwachting dat de renovatiewerken aan de uitwateringskokers volledig zullen afgerond zijn in 2032. Een verhoging van het jaarbudget kan ervoor zorgen dat de einddatum van de renovatiewerken vervroegd kan worden.

Dit maakt ook deel uit van de overwegingen in het MJP, net als de opname van (extra) budgetten voor de noodzakelijke renovatie van de middendijk.

4. Valleigebieden kunnen niet voor alle neerslaghoeveelheden beschermd worden tegen overstromingen. We kunnen hooguit de kans dat een bepaalde overstroming zich voordoet en de schade die deze veroorzaakt, trachten te verminderen binnen de grenzen van maatschappelijke betaalbaarheid.

In 2022 en 2023 wordt, aansluitend op de al eerder bepaalde overstromingsrisico's, een watersysteemstrategie opgemaakt voor de Leie, Boven-Schelde en verbonden kanalen. Deze strategie beoogt o.m. richting te geven aan processen en projecten (bv. ook infrastructurele maatregelen) die het overstromingsrisico reduceren, maar tevens ook van meerwaarde zijn voor de droogteproblematiek en voor de ecologische kwaliteit van het watersysteem.

Vooruitlopend op deze watersysteemstrategie is er de kalibratie van de Leie (nu in opstartfase is met eerste terreinactie tussen Deinze en Sint-Baafs-Vijve), die zal resulteren in een zekere bijkomende buffering in de as van de waterloop. Ook de realisatie van natte natuur in het project Rivierherstel Leie draagt bij tot bijkomende berging van water in de Leievallei.

Meer operationeel - en op kortere termijn van meerwaarde - is het verbeteren van de overstromingsvoorspelmodellerings door het koppelen van actuele stuwstanden in de modellerings. Deze optimalisatie loopt momenteel in samenwerking met het Waterbouwkundig Laboratorium.

In het kader van de bouw van de Nieuwe Sluis van Terneuzen werken Vlaanderen en Nederland ook samen aan een beslissingsondersteunende toepassing die o.m. de afvoerbehoefte van hoge debieten uit het Gentse beter inzichtelijk maakt voor spui-beheer in Terneuzen.